

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

О.Г. Курчин, І.В. Ковальчук, А.О. Пахомова

**Державно-правове регулювання
аграрної сфери: вітчизняний та
міжнародний досвід**

Навчальний посібник

Біла Церква

2021

УДК 349.42

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Білоцерківського національного аграрного університету (протокол №4 від 25.05.2021р.)

Рецензенти:

Волошин Ю.О.,

доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, декан факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету

Баймуратов М.О.,

доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, головний консультант відділу європейського права та міжнародної інтеграції Інституту законодавства Верховної Ради України.

Авторський колектив:

Курчин О.Г.,

доктор юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету (керівник авторського колективу);

Ковальчук І.В.,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри публічно-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету

Пахомова А.О.,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету

Державно-правове регулювання аграрної сфери: вітчизняний та міжнародний досвід: Навчальний посібник / О.Г. Курчин, І.В. Ковальчук, А.О. Пахомова – Біла Церква, 2021. – с.

ISBN 978-966-2112-60-2

У навчальному посібнику «Державно-правове регулювання аграрної сфери: вітчизняний та міжнародний досвід» розглядається загальнотеоретичний аспект концепції державного регулювання сільського господарства, що має важливе термінологічне значення для науки аграрного права. Досліджуються різні точки зору з цього питання, які набули широкого поширення як у вітчизняній аграрній юридичній науці, так і в деяких інших країнах, розкривається суть цієї концепції, а також її взаємозв'язок з концепцією державного управління.

Посібник розрахований, передусім, на студентів, які навчаються на освітньо-професійній програмі 081 «Право» закладів вищої освіти, котрі поглиблено вивчають аграрне право як нормативну дисципліну. Його можуть успішно використовувати викладачі вищих навчальних закладів для підготовки відповідних лекційних курсів. Він може бути корисним для студентів економічних, аграрних, земельпорядних і природоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти, а також для широкого загалу читачів, які цікавляться проблемами аграрного права України.

ISBN 978-966-2112-60-2

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....

Розділ I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРОБІЗНЕСУ.....

§1. Особливості правового регулювання агробізнесу в Україні

§2. Державна підтримка агробізнесу в Україні

§3. Міжнародний досвід державної підтримки сільськогосподарських
товаровиробників.....

Розділ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....

§1. Передумови виникнення інформаційно-консультаційних служб в
аграрному секторі.

§2. Правове регулювання сільськогосподарської дорадчої діяльності
в Україні

§3. Організаційно-правові форми сільськогосподарської дорадчої
діяльності зарубіжних країн.....

Розділ III. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

§1. Загальна характеристика інвестиційного клімату в аграрній сфері
України

§2. Міжнародний досвід залучення інвестицій до аграрної сфери

Розділ IV. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

§1. Особливості інноваційної політики в аграрній сфері.

§2. Правове регулювання інноваційної діяльності аграрної сфери в
Україні.....

§3. Досвід розвитку інноваційної діяльності аграрної сфери
провідних країн світу

Розділ V. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

§1. Особливості оподаткування агробізнесу в Україні

§2. Гармонізація податкового законодавства України та ЄС у сфері
оподаткування агробізнесу

§3. Міжнародний досвід оподаткування агробізнесу

Розділ VI. СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВІТЧИЗНЯНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

§1. Історико-правові передумови зростання органічного виробництва.

§2. Стан та перспективи розвитку правового забезпечення органічного
сільського господарства України.

§3. Нормативно-правове забезпечення Європейського Союзу в сфері
органічного сільського господарства....

Розділ VII. СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК.....

§1. Специфіка Спільної аграрної політики ЄС

§2. Спільної аграрної політики Європейського Союзу: виклики для
України.

ГЛОСАРІЙ.....

ДОДАТКИ.....

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПЕРЕДМОВА

Суспільні відносини в аграрній сфері як безпосередній об'єкт державно-правового регулювання відрізняються низкою ознак, серед яких найбільш значущими є широкий спектр діяльності, що охоплюється цим типом регулювання, і сама по собі специфіка агропромислового комплексу як галузі економіки.

Агропромисловий комплекс характеризується сезонністю виробництва, відносно повільним оборотом капіталу, ризикованістю виробництва через нестабільність природно-кліматичних умов, великі капіталовкладення та енергоємність, а тому досить часто потребує специфічного державного регулювання та підтримки.

Складний характер сільськогосподарського виробництва, кардинальне реформування відносин власності на землю та майно, що нині відбувається в агропромисловому комплексі, зумовлюють необхідність у створенні відповідної системи державно-правового регулювання аграрного підприємництва, яка включає загальні норми господарського законодавства і спеціальні норми, які становлять основу аграрного законодавства.

Здійснення ефективного адміністративно-правового регулювання агропромислового комплексу сьогодні неможливе без реального державно-правового регулювання, створення сприятливих умов для суб'єктів господарювання в аграрній сфері, зокрема шляхом встановлення нового державно-правового режиму та посилення заходів щодо забезпечення продовольчої безпеки, зниження собівартості виготовленої продукції, що досягається, серед іншого, шляхом спрощення та зменшення управлінських та податкових затрат.

Розробка більш ефективних, ніж існуючі форм та методів державно-правового регулювання агропромислового комплексу можливі лише за умови вивчення генезису цього типу регулювання, аналізу причин недостатньої ефективності раніше застосовуваних заходів, порівняльно-правовий аналіз

моделей державно-правового регулювання аграрної сфери в зарубіжних країнах, вивчення вимог міжнародних актів та угод, що ратифіковані нашою державою та імplementовані до українського законодавства, чітка класифікація та аналіз існуючих форм і методів державно-правового регулювання агропромислового комплексу.

На думку авторів, особливістю сучасного державно-правового регулювання аграрної галузі є те, що провідну роль у виборі правових інструментів повинні відігравати заохочувальні заходи задля забезпечення сталого розвитку сільського господарства та суміжних галузей, підвищення прибутковості сільськогосподарських товаровиробників та інших суб'єктів агробізнесу.

Забезпечити достатню наукову базу для підвищення ефективності та соціальної корисності державно-правового регулювання у аграрній сфері можливо лише при детальному вивченні кожного з компонентів регулювання, серед яких найважливіше місце належить основам правового регулювання.

В даний час форми і методи державно-правового регулювання агропромислового комплексу України значно корегуються внаслідок розширення нормативно-правової бази через глобалізаційні процеси світової економіки, яка вимагає від суб'єктів адміністративно-правового регулювання особливої зваженості та гнучкості при формуванні нових нормативних актів.

Інтеграційні процеси також мають значний вплив на механізм державно-правового регулювання вітчизняного агропромислового комплексу. Світова організація торгівлі аргументує необхідність формування нової державної аграрної політики, спрямованої на стимулювання сільськогосподарських товаровиробників, розвитку та здійснення ефективних заходів довгострокової державної підтримки суб'єктів агропромислового комплексу, активне залучення наукових розробок та підготовки кадрів, створюючи умови для широкомасштабного розподілу кооперативних форм господарювання в сільському господарстві, особливо в ланці «виробник – переробник».

Для суб'єктів агропромислового комплексу як один із заходів вдосконалення державно-правового регулювання, на думку авторів, слід розробити та запропонувати до реалізації комплексний галузевий державно-правовий режим – режим стимулювання агропромислового виробництва, який встановить спрощені та прискорені адміністративні процедури, заощадить час та фінансові ресурси, створить додаткові конкурентні переваги для суб'єктів українського агробізнесу.

Державно-правове регулювання аграрної сфери – це складний і багатогранний процес регулювання впливу держави на суб'єктів агропромислового комплексу, через правові та економічні інструменти регулювання, що поєднують організаційні, управлінські та ринкові елементи.

Державно-правове регулювання завжди є спрямованим на впорядкування галузу, а важливими умовами його ефективності є контроль відповідності досягнутих результатів поставленим завданням, а також постійне оновлення цілей.

Сьогодні на перший план виходить необхідність забезпечення їжею населення, продовольча безпека в країні і одночасно сприяння конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів агробізнесу, сприяючи імпортозаміщенню, зайнятості населення України та високій прибутковості аграрного бізнесу.

У навчальному посібнику «Державно-правове регулювання аграрної сфери: вітчизняний та міжнародний досвід» розглядається загальнотеоретичний аспект концепції державного регулювання сільського господарства, що має важливе термінологічне значення для науки аграрного права. Досліджуються різні точки зору з цього питання, які набули широкого поширення як у вітчизняній аграрній юридичній науці, так і в деяких інших країнах, розкривається суть цієї концепції, а також її взаємозв'язок з концепцією державного управління.

Посібник розрахований, передусім, на студентів, які навчаються на освітньо-професійній програмі 081 «Право» закладів вищої освіти, котрі

поглиблено вивчають аграрне право як нормативну дисципліну. Його можуть успішно використовувати викладачі вищих навчальних закладів для підготовки відповідних лекційних курсів. Він може бути корисним для студентів економічних, аграрних, землевпорядних і природоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти, а також для широкого загалу читачів, які цікавляться проблемами аграрного права України.

Вивчення студентами-правниками специфіки державно-правового регулювання аграрної сфери сприятиме підвищенню рівня їх обізнаності з основними напрямками та формами аграрної політики нашої держави, засвоєнню положень законодавства, які регулюють аграрні відносини, формуванню в них навичок застосування норм аграрного права на практиці.